

XÁC ĐỊNH HƠN NỮA NHIỆM VỤ CỦA XÃ HỘI HỌC TRONG QUẢN LÝ ĐÔ THỊ

“ Nhân dân Thủ đô ta có truyền thống cách mạng vẻ vang và lòng nồng nàn yêu nước, lời chắc rằng đồng bào Thủ đô sẽ hăng hái phấn đấu làm cho mọi ngành hoạt động của Thủ đô ngày thêm phát triển, đề làm gương mẫu, để dẫn đầu cho nhân dân cả nước”.

HỒ CHÍ MINH

“Là trung tâm của cả nước, Hà Nội phải đi đầu trong việc xây dựng chế độ mới về chính trị, kinh tế, văn hóa, khoa học, kỹ thuật và xã hội, phải tiêu biểu cho công cuộc công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa, phải nêu gương về sẵn sàng chiến đấu cao và chiến đấu giỏi”.

LÊ DUẬN

“Phái huy truyền thống cách mạng vẻ vang của đất nước và của Thủ đô, trong 30 năm qua, Đảng bộ và quân, dân Hà Nội đã liên tục phấn đấu, dũng cảm hy sinh, khắc phục khó khăn, tích cực góp phần vào sự nghiệp của toàn dân giải phóng dân tộc và xây dựng chủ nghĩa xã hội, làm cho Hà Nội xứng đáng là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hóa của cả nước”.

TRƯỜNG -CHINH

Hôm nay cả nước hướng về Hà Nội nhiệt liệt chào mừng 30 năm giải phóng Thủ đô.

Nghìn năm rực rỡ của Thăng Long - Đông Đô - Hà Nội ghi lại những trang sử vàng của truyền thống anh hùng và văn hiến của dân tộc.

Hà Nội, cái nôi của Chi bộ Cộng sản đầu tiên, trường rèn luyện của nhiều phong trào cách mạng dưới sự lãnh đạo của Đảng.

Hà Nội bắt diệt với cuộc nổi dậy phi thường của Cách mạng Tháng Tám năm 1945, với chiến trường ác liệt chống giặc ngoại xâm cuối năm 1946, Hà Nội thân thiết trong trái tim của mỗi người Việt Nam.

Trên chặng đường chói lọi của 30 năm vừa qua, trong khó khăn và gian khổ, trong cải tạo và xây dựng, trong lao động và chiến đấu, Hà Nội đã tiêu biểu cho tinh thần làm chủ tập thể, cho ý chí kiên cường, cho khí phách anh hùng của cả dân tộc.

Hà Nội xứng đáng vót vị trí trung tâm, đầu não, tiêu biểu cho chế độ xã hội chủ nghĩa trên đất nước ta, làm chỗ dựa cho sự nghiệp cách mạng của cả nước.

Hà Nội xứng đáng với sự quan tâm, diu dắt của Bác Hồ muôn vàn kính yêu, của các đồng chí lãnh đạo Đảng và Nhà nước.

Từ hơn một năm nay, tiếp thu ý kiến chỉ đạo trực tiếp của Bộ Chính trị, lại được những Nghị quyết của các Hội nghị Trung ương, nhất là Hội nghị lần thứ sáu soi sáng, phong trào cách mạng của Thủ đô đang có những chuyển biến mới.

Ban Chấp hành Đảng bộ thành phố đang giáo dục toàn thể nhân dân quán triệt đường lối của Đảng về xây dựng Thủ đô, củng cố quan điểm về cách mạng xã hội chủ nghĩa và về chặng đường đầu tiên của thời kỳ quá độ.

Với khí thế mới và đà chuyển biến mới, Đảng bộ và nhân dân Hà Nội nhất định thực hiện nhiệm vụ vẻ vang là xây dựng Hà Nội vững mạnh về mọi mặt, xứng đáng là Thủ đô nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Với tinh thần trách nhiệm đối với Thủ đô thân yêu, đối với sự nghiệp xây dựng đô thị và quản lý đô thị của đất nước, ngành xã hội học đẩy mạnh hơn nữa các hoạt động của mình trong việc điều tra, nghiên cứu về các vấn đề xã hội đang được đặt ra ở Thủ đô Hà Nội cũng như ở các thành phố.

Quản lý đô thị là một khoa học rất khó khăn và mới mẻ. Xã hội học phải góp phần nghiên cứu về đặc điểm của đô thị so với nông thôn, về mọi vấn đề lý luận và thực tiễn của quản lý đô thị.

II

Xã hội học Mác-Lênin gạt bỏ những quan niệm không đúng đắn về đô thị và quản lý đô thị. Từ những đặc điểm cơ bản của đô thị, xã hội học Mác - Lênin đi sâu vào những vấn đề cụ thể và phức tạp của xã hội đô thị, góp phần không ngừng hoàn thiện cơ chế quản lý và các biện pháp quản lý đô thị.

Đô thị là một lãnh thổ cư trú hình thành trên cơ sở tách khỏi nông thôn và mang những hình thức hoạt động và phát triển khác hẳn nông thôn.

Nông thôn là một địa bàn nông nghiệp, ở đó không có sự phát triển của công nghiệp và thương nghiệp. Đô thị là một địa bàn phi nông nghiệp. Sự phát triển của công nghiệp và thương nghiệp đã khiến cho đô thị trở thành một điểm quần cư mà mật độ dân số rất cao. Cơ cấu kinh tế này đã tạo ra ở đô thị một cơ cấu xã hội và lối sống xã hội khác hẳn nông thôn.

Cơ cấu xã hội nông thôn chủ yếu bao gồm giai cấp nông dân, giai cấp địa chủ và tầng lớp quan liêu thống trị nông thôn. Cơ cấu xã hội của đô thị trước hết bao gồm công nhân, các tầng lớp trí thức, văn nghệ sĩ, những người làm thương nghiệp, thủ công nghiệp và đông đảo những người hoạt động trong hệ thống dịch vụ rộng lớn,

Hình thành trên cơ sở của sản xuất nông nghiệp, cư dân nông thôn không nhất thiết sống sát nhau về mặt cư trú, nhưng lại rất gần gũi nhau mặt xã hội. Gia đình, họ hàng, phe giáp đã gắn bó người nọ với người kia, ràng buộc họ với nhau bằng những phong tục, tập quán lâu đời. Ngược lại, nhân dân đô thị sống chen chúc trong một khu phố, một tầng nhà, nhưng lại sống một cuộc sống cá thể, tách biệt lẫn nhau. Khác với nông thôn, lối sống đô thị phát triển cuộc sống riêng tư của cá nhân. Công nghiệp hóa đã tạo ra ở những người đô thị những mối quan hệ mới của nghề nghiệp và giai cấp. Chủ nghĩa xã hội đang tạo ra ở họ một sự hòa nhịp mới giữa cá nhân và xã hội. Mỗi cá nhân tự do phát triển đời sống riêng tư phong phú của mình, nhưng lại liên hệ mật thiết với nhau trên cơ sở lợi ích chung của người làm chủ tập thể.

Nhịp độ sống của nông thôn là ung dung, nhàn tản. Bốn mùa xoay vần với những động tác lặp đi lặp lại hằng năm của gieo mạ, cấy lúa, bón phân, làm cỏ, gặt mùa. Người nông dân có thì giờ để thưởng thức trăng trong, gió mát, để ngắm “con cò bay lá bay la”. Ngược lại, trên cơ sở của công nghiệp hóa, người dân đô thị sống với một nhịp độ dồn dập, khẩn trương. Họ tranh thủ từng giờ, từng phút trong cuộn sống hằng ngày : làm việc ở cơ quan, sắp xếp công việc của gia đình, nuôi dạy con cái, học tập giải trí, thỏa mãn những nhu cầu vật chất và văn hóa ngày một tăng.

Nhu cầu của người nông dân là giản dị và thanh đạm. Như cầu của người dân đô thị thì rất phong phú và phức tạp. Chủ nghĩa tư bản không thỏa mãn được những nhu cầu đó, nhưng chủ nghĩa xã hội lại coi nhiệm vụ này là nhiệm vụ cơ bản của mình.

Đô thị có nhiều loại hình khác nhau và quản lý đô thị cũng có những biện pháp khác nhau phù hợp với mỗi loại hình đô thị. Hiện nay, có thể nêu lên ba loại hình đô thị ở ba khu vực của thế giới: đô thị tư bản chủ nghĩa, đô thị xã hội chủ nghĩa và đô thị ở các nước đang phát triển.

Đô thị tư bản chủ nghĩa là đô thị công nghiệp hóa tư bản chủ nghĩa, đặt dưới sự thống trị của giai cấp tư sản. Đô thị xã hội chủ nghĩa là đô thị công nghiệp hóa xã hội chủ nghĩa, đặt dưới sự thống trị của giai cấp công nhân và nhân dân làm chủ tập thể.

Đặc điểm của đô thị tư bản chủ nghĩa là nó được phát triển một cách tự phát, vô chính phủ. Giai cấp tư sản vì lợi nhuận của nó mà phát triển ngành này hay ngành khác của công nghiệp, thương nghiệp, giao thông, dịch vụ. Ngược lại, mọi sự phát triển của đô thị xã hội chủ nghĩa đều có kế hoạch, có tổ chức, phục vụ cho lợi ích của giai cấp công nhân và nhân dân lao động.

Đô thị tư bản chủ nghĩa là địa bàn chứa đựng đầy rẫy những mâu thuẫn, trong đó mâu thuẫn cơ bản là sự đối kháng giữa giai cấp công nhân và giai cấp tư sản. Sự khủng hoảng của chế độ tư bản và mâu thuẫn trong lòng của nó là cơ sở ra đời của lối sống suy đồi trong đô thị tư bản. Xi ke và ma túy, rượu và gái điếm, trộm cướp và giết người là những hiện tượng tất yếu nảy sinh từ bản chất của chế độ tư bản. Ngược lại, đô thị xã hội chủ nghĩa là đô thị của nền văn hóa mới và con người mới, là đô thị lấy lao động, tình thương và lẽ phải làm lẽ sống, là đô thị đang tạo ra sự phát triển hài hòa và phóng phú của cá nhân trên mọi mặt trí tuệ, tài năng, đạo đức và thị hiếu...

Ở các nước đang phát triển, nghèo nàn và lạc hậu đang một phần nào được đẩy lùi trên cơ sở của độc lập dân tộc và sự phát triển của công nghiệp, thương nghiệp. Các

đô thị mới đang được hình thành và đứng trước hai xu hướng đối lập : xã hội chủ nghĩa hay tư bản chủ nghĩa.

Ở Việt Nam, các đô thị đang phát triển theo hướng xã hội chủ nghĩa. Có những vùng nông thôn đang được đô thị hóa. Những đô thị kém phát triển đang trở thành hiện đại. Có những đô thị đang xóa bỏ hậu quả của chủ nghĩa thực dân mới và chuyển sang đô thị xã hội chủ nghĩa.

Ở các nước xã hội chủ nghĩa, sự xích lại gần nhau giữa nông thôn và thành thị trở thành một xu hướng tất yếu. Cuộc sống văn minh với những tiện nghi vật chất và sinh hoạt văn hóa đang xâm nhập vào nông thôn. Nông thôn xã hội chủ nghĩa đang được tổ chức lại với đầy đủ điều kiện thỏa mãn nhu cầu vật chất và văn hóa của cư dân.

Trong mấy thập kỷ vừa qua, nông thôn Việt Nam đã phát triển hết sức nhanh chóng. Cảnh bùn lầy, nước đọng đã lùi dần về quá khứ. Nhà cửa sạch sẽ và cao ráo. Các trường học, câu lạc bộ, nhà văn hóa, các đoàn nghệ thuật đã đưa người nông dân từ mù chữ sang người nông dân có đời sống văn hóa ngày một cao.

Các thành phố ở Việt Nam đang ngày một hiện đại hóa theo xu hướng xã hội chủ nghĩa. Những thành phố đã phát triển và sinh hoạt lâu ngày dưới sự thống trị của đế quốc Mỹ và tay sai đang được cải tạo lại. Lối sống ích kỷ cùng các kiểu sinh hoạt đồi trụy đang được kiên quyết xóa sạch. Tuy nhiên, không phải mọi sinh hoạt của thành phố trước đây đều mang tính chất tư sản và thực dân mới. Nhà cửa rộng rãi với những tiện nghi đầy đủ, phương tiện giao thông, tổ chức dịch vụ của một thành phố hiện đại là đòi hỏi tất yếu của một xã hội công nghiệp hóa. Tính chất hiện đại và hợp lý ấy là xu hướng phát triển của mọi thành phố ở thời đại chúng ta.

Đối với thủ đô Hà Nội, vốn là một thành phố được xây dựng lâu ngày, nhưng đã phát triển hết sức chậm chạp do sự hạn chế của xã hội nông nghiệp. Thực hiện đường lối của Đảng về quản lý đô thị, các đồng chí lãnh đạo thành phố đang tìm mọi cách để nhanh chóng xây dựng Thủ đô thành một đô thị hiện đại, văn minh và giàu đẹp. Xây dựng và tổ chức lại các khu nhà ở, hoàn thiện hệ thống dịch vụ, phục vụ tốt cho đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân đang là những mục tiêu trước mắt của thành phố.

III

Góp phần xây dựng Thủ đô thân yêu và các thành phố của đất nước, xã hội học tiếp tục tổ chức những đợt điều tra, nghiên cứu về mọi mặt sinh hoạt vật chất và tinh thần của nhân dân đô thị, nhằm kiến nghị với lãnh đạo thành phố những biện pháp tốt nhất của quản lý đô thị.

Xã hội học đã tiến hành điều tra và nghiên cứu ở nhiều quận tại thành phố Hồ Chí Minh: nghiên cứu về cơ cấu kinh tế và cơ cấu xã hội, nghiên cứu về văn hóa mới, con người mới, nghiên cứu về lối sống của thanh niên.

Tại Hà Nội, xã hội học đã nghiên cứu về tình hình nhà ở, về những biện pháp nhằm giải quyết nhanh chóng việc thỏa mãn nhu cầu ở của nhân dân, nghiên cứu về hệ

thống dịch vụ của thành phố, về công việc nội trợ củ gia đình, về tình hình giáo dục trẻ em, về biện pháp cải tạo thanh niên phạm pháp, v.v...

Trong thời gian tới, xã hội học sẽ nghiên cứu về lịch sử hình thành các đô thị trên thế giới, về đặc điểm của đô thị hóa ở thời đại chúng ta, về tình hình quản lý xã hội ở các loại hình đô thị hiện nay, về lịch sử của Thăng Long và các đô thị khác ở Việt Nam.

Quán triệt tinh thần Nghị quyết 6 của Đảng, xã hội học tiếp tục tìm hiểu những khả năng cải thiện đời sống nhân dân, đặc biệt là công nhân viên chức, lực lượng vũ trang, nghiên cứu về khả năng sắp xếp và đẩy mạnh sản xuất, hoàn thiện quan hệ sản xuất xã hội chủ nghĩa, góp phần tích cực vào việc ổn định và quản lý thị trường, bảo đảm vững chắc an ninh chính trị, an toàn xã hội.

Xã hội học sẽ cùng với các đoàn thể thanh niên, phụ nữ, các ngành văn hóa nghệ thuật tiến hành nghiên cứu góp phần xây dựng và giữ gìn nếp sống xã hội chủ nghĩa lành mạnh, văn minh, kiên quyết bài trừ văn hóa phẩm phản động, đồi trụy, mê tín, dị đoan.

Xã hội học xác định đó là nhiệm vụ và trách nhiệm của mình, trong lúc cả nước vui mừng kỷ niệm 30 năm giải phóng Thủ đô.